

Hic sunt lupi

Autorka: Cal Flynová

Dlouhá léta se zdálo, že přelidnění Země bude nejzávažnější krizí naší doby. Už v roce 1968 Paul a Anne Ehrlichovi, biologové ze Stanfordovy univerzity, vyslovili ve své masově prodávané, katastrofické knize *The Population Bomb* nechvalně proslulé proroctví, že velmi záhy začnou umírat hladem miliony lidí. Od té doby zaznívají neomalthusiánská varování před blížící se pohromou v jistých částech environmentálního hnutí poměrně pravidelně – obavy tohoto stříhu vyjádřil ve svém nedávném dokumentu *Život na naší planetě* i David Attenborough.

Když Ehrlichovi své neblahé předpovědi formulovali, zažíval svět vrcholné tempo růstu lidské populace, která bobtnala rychlostí 2,1% za rok. Od té doby vyletěl počet lidí na planetě z 3,5 na 7,67 miliard.

Růst ale zpomaluje, a to nezanedbatelně. S postupující emancipací žen a lepší dostupnosti antikoncepce porodnost ve světě zadržává a stagnuje – v řadě zemí se už dnes rodí méně než 2,1 dítěte na ženu, což je míra nutná pro zachování stabilní populace.

Klesající porodnost je v některých bohatších zemích světa, typickým příkladem mohou být Německo nebo Japonsko, problémem už delší čas. Loni se v Jižní Koreji propadla porodnost na 0,84 dítěte na ženu, nové rekordní minimum, to vše navzdory snahám vlády demografický soumrak odvrátit. Od příštího roku se plánuje vyplácet 2 miliony wonů (necelých 39 000 Kč) každému páru v očekávání – navrch k existujícím dávkám pro rodiče.

Porodnost rychle klesá i v Anglii a Walesu – z průměrného 1,9 dítěte v roce 2012 na pouhých 1,65 v roce 2019. Neúplná čísla Centrálního statistického úřadu (ONS) pro loňský rok pak ukazují na cifru kolem 1,6, což by byl nejnižší údaj za poslední skoro století. Ve Skotsku je situace ještě tíživější, míra porodnosti se zde propadla z 1,67 dítěte na ženu v roce 2012 na 1,37 v roce 2019.

Stále více se ale tento trend objevuje také u zemí se středními příjmy jako Thajsko nebo Brazílie. V Íránu už porodnost na úrovni 1,7 zburcovala vládní představitele, kteří nedávno oznámili, že státní kliniky přestanou vydávat antikoncepci a provádět vasektomie.

V důsledku tohoto globálního propadu porodnost OSN předpovídá, že během několika desetiletí dojde k zastavení růstu populace a s jistým zpožděním začne počet lidí postupně klesat.

Vlivná **studie**, publikovaná loni v *Lancet*, udává, že množství lidí na Zemi dosáhne vrcholu mnohem dříve, než se původně předpokládalo: v roce 2064 by nás mělo na planetě žít 9,73 miliard. Do roku 2100 už by to ale mělo být „jen“ 8,79 mld. Pokles porodnosti bude mít podle autorů značné „ekonomické, sociální, ekologické i geopolitické dopady“ napříč celým světem.

Podle jejich modelu se má do konce století zmenšit populace hned 23 zemí na méně než polovinu: čeká to třeba Španělsko, Itálii nebo Ukrajinu. Čína, která teprve v roce 2016 ukončila kontroverzní politiku jednoho dítěte, přijatou právě s cílem zpomalit nekontrolovaný populační boom, se v následujících desetiletích musí připravit na masivní úbytek populace, do roku 2100 podle odhadů až o 48 % obyvatel.

Je tak stále zjevnější, že budoucnost se bude dosti zásadním způsobem odlišovat od našich představ – a přinese s sebou neočekávané krize s tím, jak se bude stárnoucí obyvatelstvo stávat stále větší zátěží na smršťující se ekonomiky.

Jak se ale tato statistická zjištění a trendy projevují ve skutečném životě? Podívejme se do **Japonska**, které se s tím vývojem snaží vypořádat už delší čas. Už dnes tam žije příliš málo lidí na to, aby zaplnili všechno dostupné bydlení – jeden z osmi domů v Japonsku je prázdný. Pro tato opuštěná stavení se vžil označení *akija* – domy duchů.

Většina jich stojí v odlehlejších venkovských oblastech, kde rychle podléhají zubu času, a strašidelná scénérie, kterou pomáhají dotvářet, dále urychluje úpadek okolí. Řada domů duchů zůstala prázdná po smrti svých obyvatel, jejichž potomci se odstěhovali do měst, o své dědictví se nestarají a ani o něj nestojí. Kvůli nejasnému vlastnictví mnoha nemovitostí čelí ale místní samosprávy komplikacím při snaze zchátralé domy strhnout.

Některé japonské obce se snaží přilákat nové obyvatel vcelku neotřelými metodami – nabízejí jim proplatit náklady na renovace, nebo dokonce rozdávají domy zadarmo mladým rodinám. Země, jejíž populace se má do poloviny století snížit ze 127 milionů na 100 milionů nebo ještě méně, se však musí připravit na stále početnější domy duchů – už v roce 2033 bude podle odhadů do této kategorie spadat třetina japonských nemovitostí.

Vylidňující se venkov znamená ale také příležitost pro divokou zvěř, aby si neosetá pole a zanedbané zahrady vzala zpět. V posledních letech se tak stále častěji objevují zprávy o setkání s asijskými černými medvědy, kteří hodují na nesklízeném ovoci nebo ořeších ze stromů.

O něco blíže, v EU, se do roku 2030 očekává opuštění oblasti o velikosti Itálie. Španělsko patří mezi evropské země, které do konce století mají přijít o polovinu obyvatelstva, už dnes populace klesá ve třech čtvrtinách tamějších obcí.

Malebné oblasti regionů Galicie a Castilla y León patří k nejhůře zasaženým, vylidňují se tu celé vesnice. Po zdejších kopcích je už dnes rozeseto přes tři tisíce takovýchto vesnic duchů v různém stupni rozkladu. Britský expatriant Mark Adkinson, ředitel realitní kanceláře Galician Country Homes, řekl *Observeru*, že má v nabídce „přes tisícovku“ opuštěných vesnic a dodal, že jeden jeho člověk neustále objíždí zemi a nechává ve schránkách těchto domů dopisy v naději, že se dostanou k jejich vlastníkům a kancelář je bude moct vrátit zpátky na trh.

„Jsem tady už 43 let,“ říká. „Věci se zásadně změnily. Mladí odešli z vesnic do měst, jejich rodiče zestárli a kupují si byty blíž nemocnici. Jakmile už nemůžete řídit, není dobré uvážnout někde v horách.“

Stejně jako v Japonsku se do uvolněného prostoru rychle navrácí příroda. Profesor ekologie z madridské univerzity Alcalá José Benayas říká, že rozloha lesů v zemi se od roku 1900 ztrojnásobila z 8 % na 25 % rozlohy, kvůli stále menší rozloze zemědělsky obhospodařované půdy. Pokles populace bude tento trend dále přizpůsobovat, „protože už nebude třeba nakrmit tolik lidí“.

Francie, Itálie a Rumunsko jsou další státy, kde se v poslední době nejcitelněji zvětšila rozloha zalesnění, zhusta přirozeným zarůstáním neobdělávaných polí. „Modely ukazují, že tento proces bude pokračovat přinejmenším do roku 2030,“ říká Benayas.

Masové vylidňování venkova patří k jednomu z důležitých činitelů renesance velkých predátorů v Evropě: rysů, rosomáků, medvědů hnědých i vlků v poslední dekádě v Evropě přibývá. Ve Španělsku vlk iberský „vylepšil“ své počty z pouhých čtyř stovek na více než dva tisíce. Početné vlčí smečky dnes v galicijských vesnicích duchů loví divoká prasata a srnce, jejichž populace také prudce narostly. V Galicii také poprvé za 150 let zpozorovali medvěda hnědého.

Vize budoucnost tak stále více připomíná svět za vrcholkem: méně početné obyvatelstvo se stále těsněji městná v městských centrech – zatímco v nové divočině za městem kypí život.

Článek Cal Flynové *As birth rates fall, animals prowl in our abandoned 'ghost villages'* vyšel v novinách *The Guardian* 24. ledna 2021.